

POHJOIS-IRLANNIN PEACE-OHJELMA

EU:n PEACE-ohjelman tavoitteena on tukea rauhaa ja sovintoa sekä edistää taloudellista ja sosiaalista kehitystä Pohjois-Irlannissa ja Irlannin raja-alueella.

OIKEUSPERUSTA

Neljännän PEACE-ohjelman, joka kattaa ohjelmakauden 2014–2020, oikeusperustana ovat 17. joulukuuta 2013 annettu asetus (EU) N:o 1303/2013 ja 17. joulukuuta 2013 annettu asetus (EU) N:o 1299/2013.

TAUSTA

Pohjois-Irlannin rauhanprosessi on saanut rahoitustukea EU:lta vuodesta 1989 sekä aluepolitiikan määrärahoista että EU:n Irlannin kansainväliseen rahastoon suorittamien rahoitusosuuksien kautta.

Komission erityistyöryhmän suositusten perusteella 28. heinäkuuta 1995 hyväksyttiin PEACE I -ohjelma (1995–1999). Maaliskuussa 1999 kokoontunut Eurooppa-neuvosto päätti, että erityisohjelmaa jatkettaisiin vuoteen 2004 saakka nimellä PEACE II. Ohjelmaa jatkettiin vielä vuoteen 2006. PEACE III -ohjelma, joka kattoi ohjelmakauden 2007–2013, sisälsi joitakin aiempien ohjelmien keskeisiä osia. Kaikki hanketoimet päättyivät 31. joulukuuta 2015. Ohjelman päättymistä koskeva ilmoitus oli määrä toimittaa komissiolle viimeistään 31. maaliskuuta 2017.

Uusi ohjelma (PEACE IV, 2014–2020) käynnistettiin virallisesti 14. tammikuuta 2016, ja siinä painotetaan vahvasti investointeja lapsiin ja nuoriin.

TAVOITTEET JA PAINOPISTEET

PEACE-ohjelmaa on toteutettu Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisenä Euroopan alueellisen yhteistyön tavoitteen rajatylittävänä yhteistyöohjelmalla, ja sillä on kaksi keskeistä päämäärää:

- Pohjois-Irlannin konfliktin osapuolina olevien yhteisöjen ja Irlannin raja-alueen välinen yhteenkuuluvuus
- taloudellinen ja sosiaalinen vakaus.

Ohjelmassa käsitellään konfliktin aiheuttamia erityisongelmia rauhallisen ja vakaan yhteiskunnan luomiseksi. Siinä on kaksi painopistettä (yhteisöjen välinen sovinto ja rauhan edistäminen) ja neljä päätavoitetta ohjelmakaudelle 2014–2020:

- yhteinen koulutus

- lasten ja nuorten auttaminen
- yhteisten tilojen ja palvelujen luominen
- hyvien suhteiden luominen paikallistasolla.

RAHOITUS

Vuosina 1995–2013 oli kolme PEACE-ohjelmaa, joiden määrärahat olivat 1,3 miljardia euroa. PEACE I (1995–1999) ja PEACE II (2000–2006) saivat rahoitusta kaikista rakennerahastoista, mutta PEACE III (2007–2013) rahoitettiin yksinomaan Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR).

PEACE IV -ohjelman kokonaisarvo ohjelmakaudella 2014–2020 on 270 miljoonaa euroa. EAKR rahoittaa ohjelmaa noin 229 miljoonalla eurolla (85 prosenttia), ja noin 40 miljoonaa euroa (15 prosenttia) tulee yhteensovitetusta rahoituksesta eli muista kuin unionin lähteistä (esimerkiksi valtio-, alue- ja paikallishallinnon myöntämästä rahoituksesta). PEACE IV -ohjelman resursseista 94 prosenttia kohdennetaan sosiaalista osallisuutta, köyhyyden torjuntaa ja työvoiman liikkuvuutta edistävään tukeen ja loput tekniseen apuun.

TUKIKELPOISUUS JA HALLINTO

Neljännän PEACE-ohjelman tukikelpoinen alue käsittää Pohjois-Irlannin sekä Irlannin raja-alueen (raja-alueella tarkoitetaan Louthin, Monaghanin, Cavanin, Leitrimin, Sligon ja Donegalin kreivikuntia).

Ohjelman yleisestä hallinnosta ja toteutuksesta huolehtii erityinen EU:n ohjelmista vastaava elin (SEUPB), ja rahoituksen jakamisesta vastaavat paikalliset kumppanuudet ja valtiosta riippumattomat järjestöt.

Komissio perusti lisäksi vuonna 2007 Pohjois-Irlanti-työryhmän, joka toimii aluepolitiikasta vastaavan komission jäsenen alaisuudessa ja tekee tiivistä yhteistyötä Pohjois-Irlannin viranomaisten kanssa. Työryhmän tavoitteena on parantaa kilpailukykyä ja luoda kestävä työllisyyttä. Se käsittelee useita politiikan aloja, kuten maataloutta, kilpailupolitiikkaa, koulutusta ja kulttuuria sekä energiaa. Työryhmä pyrkii myös edistämään PEACE-ohjelman yhteydessä toteutettavien hankkeiden kaikinpuolista onnistumista.

SAAVUTUKSET

PEACE-ohjelma on tarjonnut mahdollisuuksia osallistumiseen ja vuoropuheluun sekä tuonut yhteisöjen kehittämistä koskevaa päätöksentekoa ja vastuuta lähemmäs kansalaisia (nk. alhaalta ylöspäin suuntautuva lähestymistapa). Ohjelmasta on rahoitettu monenlaisia hankkeita, muun muassa uhrien ja eloonjääneiden, nuorten ja pk-yritysten tukihankkeita, infrastruktuuria ja kaupunkien elvyttämistä koskevia hankkeita sekä maahanmuuttajia ja koko yhteiskunnan etnistä monimuotoisuutta tukevia hankkeita.

Tätä ohjelmaa pidetään nykyisin hyvänä esimerkkinä rauhanrakennustyöstä, ja siitä saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää kaikkialla Euroopassa ja muilla alueilla.

PEACE-OHJELMAN TULEVAISUUS

Yhdistyneessä kuningaskunnassa 23. kesäkuuta 2016 pidetyssä kansanäänestyksessä äänestäjien enemmistö (51,9 prosenttia) äänesti maan EU-eron puolesta. Brexitin jälkeen Yhdistyneen kuningaskunnan asema muuttuu. Tämä vaikuttaa myös EU-politiikkoihin, kuten koheesiopolitiikkaan ja PEACE-ohjelmaan.

Pohjois-Irlanti saa huomattavasti EU-rahoitusta. Sen vuoksi Yhdistyneen kuningaskunnan EU-ero herättää monilla aloilla Pohjois-Irlannissa huolta tulevaisuudesta. Huolenaiheena on myös rauhanprosessin sekä rajatylittävän yhteistyön tulevaisuus vuoden 2020 jälkeen. (Pohjois-Irlanti on Yhdistyneen kuningaskunnan ainoa alue, jolla on maaraja toisen jäsenvaltion kanssa. Käytännössä Irlannin saarelle syntyy brexitin jälkeen EU:n ulkoraja.)

Koheesiopolitiikkaa vuoden 2020 jälkeen koskevissa komission ehdotuksissa on esitetty, että PEACE-ohjelmaa jatkettaisiin (PEACE Plus -ohjelmalla). Ohjelman erityispiirteiden vuoksi ehdotetaan, että sitä hallinnoitaisiin integroidusti siten, että Yhdistyneen kuningaskunnan rahoitusosuus sisällytetään ohjelmaan ulkoisina käyttötarkoitukseensa sidottuina tuloina. Lisäksi silloin, jos erityiselin SEUPB on nimetty hallintoviranomaiseksi, sen on katsottava sijaitsevan jäsenvaltiossa. Ehdotukset käsitellään tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen, ja parlamentti vahvisti ensimmäisen käsittelyn kantansa maaliskuussa 2019.

Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat 25. maaliskuuta 2019 asetuksen (EU) 2019/491, jolla luodaan edellytykset alueellisten yhteistyöohjelmien PEACE IV jatkamiselle. Sitä sovelletaan, jos Yhdistynyt kuningaskunta eroaa EU:sta ilman erosopimusta. Asetus mahdollistaa PEACE IV -ohjelmien jatkamisen tehokkaasti uuden oikeudellisen kehyksen puitteissa.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti on aina kannattanut EU:n rahoitustukea PEACE-ohjelmille ja Irlannin kansainväliselle rahastolle. Parlamentti antoi 15. kesäkuuta 2010 lainsäädäntöpäätöslauselman ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan unionin rahoitustuesta Irlannin kansainväliselle rahastolle (2007–2010)^[1]. Se korosti, että rahaston olisi täydennettävä rakennerahastosta rahoitettuja toimia ja erityisesti Pohjois-Irlannissa ja Irlannin raja-alueilla toteutettavaa PEACE III -ohjelmaa. Lisäksi parlamentti kehotti komissiota huolehtimaan asian koordinoinnista.

Parlamentti toimii toisena lainsäätäjänä koheesiopolitiikan lainsäädäntöä hyväksyttäessä (yhteisiä säännöksiä koskeva asetukset sekä asetukset erityissäännöksistä Euroopan alueellista yhteistyötä koskevan tavoitteen tukemiseksi Euroopan aluekehitysrahastosta) ja on kannattanut painokkaasti PEACE-ohjelman jatkamista kaudella 2014–2020. Lisäksi parlamentti korosti 13. marraskuuta 2014 antamassaan päätöslauselmassa PEACE-ohjelman merkitystä edistyksen, taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden sekä sovinnon aikaansaamisessa yhteisöjen välillä.

[1]EUVL C 236 E, 12.8.2011, s. 173.

Yhdistyneen kuningaskunnan kansanäänestystuloksen jälkeen parlamentti totesi 5. huhtikuuta 2017 antamassaan päätöslauselmassa olevansa huolissaan Yhdistyneen kuningaskunnan EU-eron seurauksista ja korosti tarvetta turvata rauha Pohjois-Irlannin ja Irlannin välillä.

Parlamentti antoi 11. syyskuuta 2018 päätöslauselman EU:n koheesiopolitiikan vaikutuksista Pohjois-Irlantiin. Siinä pantiin merkille komission ehdotus PEACE- ja Interreg-ohjelmien jatkamisesta sekä huhtikuussa 2018 esitetty Yhdistyneen kuningaskunnan kannanotto koheesiopolitiikan tulevaisuudesta. Kannanotossa maa ilmaisi olevansa valmis harkitsemaan Pohjois-Irlannin täytäntöönpanoelimen, Irlannin hallituksen ja EU:n kanssa mahdollista seuraajaa PEACE IV -ohjelmalle sekä olevansa sitoutunut noudattamaan PEACE- ja Interreg-ohjelmia koskevia nykyisen monivuotisen rahoituskehityksen yhteydessä tehtyjä sitoumuksia. Parlamentti ei halua rajoittaa meneillään olevia EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan neuvotteluja, mutta katsoo, että alueellista yhteistyötä varten ja erityisesti rajatylittäviin ja yhteisöjen välisiin hankkeisiin myönnettävää EU:n tukea olisi jatkettava, kun otetaan huomioon erityisten Pohjois-Irlantia koskevien EU:n koheesio-ohjelmien saavutukset ja varsinkin alueen vakauden kannalta erityisen tärkeiden PEACE-ohjelman ja Interreg-ohjelmien saavutukset.

Diána Haase / Marek Kołodziejcki
04/2019

